

BÁRDOSSY LÁSZLÓ TRAGIKUS SORSA

„Szabadítsa meg az Isten Magyarországot ezektől a bitangoktól!” — mondotta Bárdossy László v. magyar királyi miniszterelnök élete utolsó pillanatában, mikor a Magyar Nemzet gyilkosai kiadták a vezényszót az ítélet végrehajtására. Az ezüstsínű hajjal fedett, becsületes, csak hazájáért és nemzetéért gondolkodó főt átfúrták a golyók, s megszűnt dobogni egy nemes, tiszta, drága magyar szív.

Bűnösnek nyilváníthatta Bárdossy Lászlót az a bíróság, amelynek tagjai nagy része közönséges tolvajlásért, zsarolásért büntetett előéletű volt, elnémihtették az Igazságot, temetővé tehték az országot — a gyász sötétségébe izzó zsarátnokként világít a Mártírok fénye, tisztasága, s mutatja az irányt a magyar népnek — az új ezredév felé...

— Szabadítsa meg az Isten Magyarországot ezektől a bitangoktól! — mondotta Bárdossy László. Lehetséges-e egyszerűbben, tömörebben és találébban megnevezni azokat, akik az ellenséget a Haza és Nemzet ellen kiszolgálták — mint bitangoknak...?

Bárdossy László utolsó kérését részben már teljesítette az Isten, Magyarországot már megszabadította a „bitangok” egy részétől — a Magyar Nemzetet azonban még nem.

Bárdossy Lászlóért 100 dollár járt, és az életet szállító kalmáré lett az „áru” eddig mentett ruházati felszerelése is. Ezt a száz dollárt, 1945-ben a kommunista martalóc-kormány, élén Nagy Ferenc miniszterelnökkel fizette ki Himler Márton amerikai szélhámosnak. Ügynökök voltak: Keresztes-Fischer Ferenc, volt m. kir. Belügyminiszter és Schweinitzer-Sombor József volt politikai rendőrfőkapitány.

Bárdossy László külföldi fogságát szintén Salzburgban töltötte. Hetenként háromszor lehetett az ott fogva tartott magyarokat látogatni. Ezt a látogatást minden alkalommal Bárdossy László hitvese tette meg, aki követte az urát Salzburgba, s onnan haza Magyarországra. Vele tehát e cikk írója nem beszélhetett személyesen a börtönben, de alkalma volt ott őt a rács mögött látni és hallani, amint szót váltott a feleségével.

A magyar államférfi, ugyanúgy, mint sorstársai, méltóságteljesen, nyugodtan állt a rács mögött. Tekintet, tisztaságot, becsületességet és bátorsá-

got tükrözött. Felesége a rácson kívül állva küzdött könnyeivel. Az ura belülről valamit mondott. Nyilván családi természetű dologról volt szó, mert halkan beszélgettek. Azután Bárdossyné valamit mondott az urának, ez már nem családi természetű volt, mert Bárdossy emelkedettebb hangon válaszolt:

— Minden mindegy, elmúlik egyszer ez a szörnyű vihar a Nemzet felől... csak a magyar nép lelkét el ne adja a becsstelen kormány a megszálló ellenségnek, hogy a lelket ki ne ölhessek belőle...

Ismét csendesen folytatták beszélgetésüket, nyilván újra családi természetű dologra tértek át. Csak azt láttam, hogy Bárdossyné nem bírta tartani tovább könnyeit, nekidőlt a rácsnak és zokogott keservesen. Azután... a 3 perc telte, s kitámolyogtunk a szűk, sötét folyosóra.

Emlékezzünk, hogy Augsburgból a németek kivételével — akiket onnan Nürnbergbe szállítottak — minden nemzetiségű „háborús bűnöst” visszahoztak Salzburgba, s innen kerültek kiadatásra illetékes kormányaikhoz.

Elképzelhető, hogy milyen néptömeg vette körül a salzburgi Landesgericht környékét a látogatási napokon. Ismeretes, hogy a civil lakosság reggel 5-től esti 10 óráig tartózkodhatott az utcákon. Reggel 5-kor már feketéllett a börtön környéke a magyar, horvát, délszláv, ukrán, fehér orosz, stb. rabok hozzátartozóiktól, akik már mind abban a reményben álltak már oda hajnalban, hogy a 9 órakor kezdődő látogatási időben bejuthatnak. A börtönben raboskodók létszámát még hozzávetőlegesen sem tudjuk megállapítani.

Hatos sorokban állottunk, s csak az első hatszor hatnak sikerült valóban bekerülni 11 óráig a börtön épületébe. Délután csak egy óra volt a látogatási idő. Így a remény is kevesebb volt a látogatásra. Előfordult, hogy szakadó esőben, bokáig érő vízben álltak a hozzátartozók reggel 5-től de. 11-ig anélkül, hogy bekerülhettek volna 3 percre szereteteiket meglátni.

Az, hogy reggel 5-kor már hosszú sorokban álltak a börtönépület előtt, úgy volt lehetséges, hogy a hozzátartozók kibérelték a környező házak kapualját, és ott töltötték az éjszakát, vagy a Salzach folyó partján, mélyen lent a bokrok között, vagy bombatölcsérekben. S mikor reggel az óramutató elérte az ötöt, szaladtak a börtönhöz. A rabok hozzátartozóit utolsó feladataiktól, utolsó értékeiktől is kifosztották Himler és Schweinitzer legényei, így a kapualjakért legtöbbször karikagyűrűiket húzták le, s adták bérletként.

Mi néhányan amerikai katonai klubokban dolgoztunk már ekkor, ahol

az esti órákban kezdődött a munkaidő, s tartott az éjszakai órákig. Ezért „kimaradási engedélyünk” volt a Military Governmentől, amelyen az osztrák rendőrségi pecsét is rajta volt. Ezzel az engedéllyel rajtunk kívül, még egy-két személy lehetett társaságunkban. A látogatási napokon tehát mi már reggel 4 órakor indultunk otthonról azzal a személlyel, akit magunkkal vittünk. Az illető ilyenkor nálunk aludt — alig 2-3 óra volt csak alvásra! —, s mi már jóval 5 óra előtt, az elsők között voltunk a börtönajtónál. Természetesen minden napon aludt nálam valaki, akinek másnap az urához látogatója volt. Istenem, mennyi könnyet láttam elfolygni szegényes kis szobánkban, a négy fal között, a sok sírástól dagadt szemekből. Mennyi lelket láttam ott vergődni, ahol szabad folyást engedhettek fájdalmaiknak a hozzátartozók, amelyet legtöbbször mosollyal takartak a rács mögött álló férj, apa, vagy testvér előtt. Nagyok voltak az asszonyok, akik fegyverrel is harcoltak Budapest védelmének, de semmiben sem maradtak asszonytársaik mögött ezek a nők sem, akik a börtönökön kívül, az egész aljas, elszabadult világgal felvették a harcot legkedvesebbjük életéért.

A Landesgericht épülete körül csak nőket lehetett látni. Egy alkalommal a hosszú sor végén kiabálni kezdett egy jugoszláv asszony, aki magyarul is beszélt, hogy siessünk oda, mert egy magyar nő rosszul lett. Odaszaladtunk. Mire azonban odaértünk, az illetőt már beszállították egy közeli Gasthausba, és felfektették egy asztalra. Abban az időben minden vendéglátó üzem zárva volt, tehát volt hely bőven. Bárdossyné vértelen arcát láttuk magunk előtt, arcán nedves folt, könnyeinek nyoma. Orvos. Ok — éhség és idegkimerülés.

Más alkalommal Endre Lászlóné látogatott hozzám, hogy nálam aludjon, és reggel együtt induljunk a börtön elé. Amikor ajtót nyitottam előtte, karjaimba szédült. Valami meleg italt adtam neki — ételmezt részben munkahelyünkön kaptunk —, s attól jobban lett. Mikor kérdeztem, hogy mi okozhatta a szédülést, könnyes mosollyal még ő méltatlankodott, hogy erre magamtól nem jöttem rá.

— Mit gondolsz — kérdezte, ha az ember három nap alatt csak egyetlen cső nyers tengerit eszik, nincs joga elszédülni?

Drága törekeny kis asszonyka, még ő vigasztalt engem azután. Lélekben nagyon erős volt. Lelkét az öt világrész „bitangja” sem tudta megtörni.

Egy alkalommal megérdeklődtem a Military Governmenten, nem lehet-e valamit javítani a rabok ellátásán, mert már nem bírnak uralkodni éhségükön. Az illetékes amerikai tiszt azt mondta, hogy végtelenül sajnálja,

de nem adhatnak külön ellátást a magyar háborús bűnösöknek sem, mint amit előír az európai háborús bűnösök részére Jackson bíró Nürnbergben, ez pedig — élelem pontosan az és ugyanolyan mennyiség naponta, mint a megszálló amerikai katonaság ellátása, azután egy csomag — 20 darab — amerikai cigaretta, az összes napilapok, valamint papír- és írószerek.

Alig tudtam szóhoz jutni a meglepetéstől, mikor a fentieket velem közölték. Csak néztem... Végül kidagadtam, hogy sem magyarok, sem a többi nemzetiségiek semmi egyebet nem kapnak, mint reggel két deci barnavizet, és délben tíz dkg. kenyeret. Az illetékes tiszt szóban, majd jegyzetekkel bizonyította állítását, s mint mondotta, az osztrák börtönigazgatóság ezt igazolhatóan felvételezi az amerikaiktól a rabok részére.

A fentiekhez semmi hozzáfűznivalónk nincs — gondoljuk, ez ékebben beszél minden helyett.

Amikor a politikai foglyok hazaszállítása megkezdődött, Bárdossy Lászlót az elsők között vitték Magyarországra. Mindannyian emlékezhetünk, hogy mielőtt a pokoli színjáték — a háborús bűnösök tárgyalása — megkezdődött volna, bemondta a magyar rádió, hogy az ítéletek részben készen fekszenek a bíróság asztalában, csak érte kell nyúlni, és felolvasni a címzett előtt. Hangsúlyozta a bemondó, hogy egyedül azért van szükség a tárgyalásra, hogy ezzel nevetségessé és gúny tárgyává tegyék a szereplő „bűnösöket” a magyar nép előtt. Annyira nem tévedünk a bemondó szavaiban, amennyire a nevét sem tudjuk elfeledni soha, sem a stílusát, azokat az ördögien kaján megjegyzéseket, apró-ocsmány, kicléngült, gúnyos nevetgéléseket, rettentő nagy igyekezetét az irányban, hogy a borzalmas tömeggyilkosságot lehetőleg remek, mulattató képekben mutassa be annak a bomlott agyú, szadista csőcseléknek, amely kedvét csak a kiomlott vérben lelte, s amelynek nem jutott hely a Zeneakadémia nagytermében. Méltatlan arra, hogy nevét megörökítsük...!

Köztudomású, hogy az akkori magyar kormány úgy rendelkezett, hogy a háborús bűnösök tárgyalása ne a bíróság épületében legyen megtartva, mert ott kevés a hely a „hallgatóság” számára. Nem a per komolyságán volt a hangsúly, hanem a színjátékon...!

Bárdossy, volt miniszterelnököt nyílt, egycses, határozott hangú embernek ismertük. A salzburgi börtön rácsánál történt találkozásunk nem az első találkozás volt, mert valamikor Budapesten, majd később Szombathelyen is találkoztunk. A hang, amelyet a készülékből most hallot-

tunk, annyira megdöbbenett bennünket, mint ahogyan a Szálasi Nemzetvezető hangjára is alig ismertünk rá. Rettentő kínzásokon, és az injekciók ki nem mondható sokaságán mehetett keresztül Bárdossy, mert a mindig határozott hang teljesen kapkodó, remegő, szinte reszkető volt. A vád leglényegesebb pontja az volt ellene, hogy megüzente a háborút az oroszoknak..., hogy szabad átvonulást engedett a német haderőnek a keleti frontra magyar területen, és — hogy megalakította a Magyar Nemzeti Szövetséget.

A vádlott hiába hangsúlyozta, hogy csak akkor vett tudomást a hadüzenetről, mikor már megtörtént. Hiába hangsúlyozta, hogy mennyire csak formai volt a magyar kormány hozzájárulása a német átvonulásra, mert a németek crőszakkal is átvonultak volna rajtunk. Legfeljebb ez esetben agyonbombázták volna az országot átvonulásuk biztosítására.

Mindez lényegtelen volt. Az ítéleten nem változtatott semmit. A Magyar Nemzeti Szövetség megalakítása pontosan olyan bűn volt Bárdossy ellen, mint az előző kettő. Miért...? Mert magyar volt és nemzeti...! Ez pedig volt akkora bűn az akkori martalóc-kormány és a mai semmivel sem különb kormány szemében, mint az előző kettő.

Köztudomású, hogy bár a vádlottaknak módjukban volt védőügyvédről gondoskodni, védelmüket egyetlen ügyvéd sem merte elvállalni, mert félt — és nem ok nélkül — a következményektől. Így bíróság által kirendelt ügyvédek „védték” a vádlottakat. Mentőtaná sem jelentkezett, sőt be sem hívtak olyan tanút, akiről feltételezhető volt, hogy ellene vall az előre elkészített ítéletnek. Itt csak vádolni volt szabad. Bárdossy László kirendelt védője például mondott olyan védőbeszédet védence érdekében, hogy az ügyész sem tudott ennél alaposabb vádbeszédet mondani.

A tanúk sem szóltak igazat, még véletlenül sem.

Emlékezzünk KLÁR Zoltánra. Ez a szánalmas, szellemi szegénylegény koronatanú volt csaknem minden magyar államférfi, a kormány csaknem minden tagja ellen, rémmeséket adván elő a koncentrációs táborok, égető kemencék borzalmairól, amelyeket neki mind meg kellett ismernie, Dachau, Buchenwald, stb. lágereiben. Csak arról hallgatott, hogy Vajna Gábor, akkori belügyminisztert Szálasi három ízben küldte Hitlerhez — aki Himmler, német belügyminiszterhez utasította — interveniálni a magyarországi zsidók érdekében. Ezt nem tudta... Nem szólt arról sem, hogy a németországi Himmler azt mondta Vajna Gábornak, hogy mondja meg Szálasinak, ha nem tetszik, hogy a zsidókat a németek kiszállítják

Magyarországról, és koncentrációs táborokba teszik, akkor menjen a helyükre — erre a helyre — a magyar kormány, élén a vezetőjükkal. Pedig ezt is kellene tudni egy ilyen mindent tudó tanúnak, mert ez is megtörtént.

Mi is hisszük, hogy lesz még olyan bíróság Magyarországon, hogy ennek a szerencsétlen figurának — Klár Zoltán — szemébe mondhatjuk, és reá is bizonyítjuk, hogy ő Budapest területét egyetlen pillanatra sem hagyta el a háború alatt soha, a legnehezebb időkben sem.

Ilyen fémjelzett tanúk sorában képzeljük el RASSAY Károlyt s tanúvallomását a Bárdossy ügyben. Én, aki a készülékből hallgattam a tárgyalást, biztosra veszem, hogy semmivel sem lepődtem meg jobban, mint azok, akik beidéztek Rassay Károlyt tanúnak Bárdossy ellen — ismerve politikai múltját. Mi is ismerjük ezt a politikai múltat, s mi is azért lepődtünk meg. Rassay Károly ember, férfi tudott és mert maradni, sőt több, becsületes magyar tudott lenni a vésztörvényszék előtt, s meg merte mondani az igazat ott, ahol azért börtön járt.

Rassay Károly tanúvallomását befejezve a Bárdossy ügyben, végezetül határozottan hangsúlyozta:

— Abban az időben, amikor Bárdossy miniszterelnök volt, bárki más lett volna a helyében, mindenki azt cselekedte volna, mert úgy követelték az események. És ezt nem lehetett Bárdossynak rovására írni, hanem az eseményeknek.

Úgy vélem, ez a tanúvallomás az oka annak, hogy Rassay neve sehol sem szerepelt többé a „felszabadult” Magyarországon.

Rassay személye a Bárdossy ügyben történő tanúvallomása alapján indexre került. Nem sokkal ezen tárgyalás után olvastuk, hogy letartóztatták. Sorsa ismeretlen.

Bárdossy Lászlónak az utolsó szó jogán elmondott beszédét hallgatva a készülék előtt, szinte látni véljük alakját, szinte kiemelkedik igazságának, ártatlanságának tudatában vádlói közül. Ezüst haját glóriaként látjuk a megkínzott arc körül. Emlékezzünk minden szavára, amelyet elmondott. Kérte — csak azt kérte, hogy azonnal hajtsák végre az ítéletet, mert kín minden pillanat számára, amelyet abban a szörnyű erkölcsi fertőben él, amit a rendszer áraszt maga körül. Nem a testi fájdalom fájtak neki, hanem a lelket kínozták az, amit maga körül látott, tapasztalt, nemcsak a megszálló ellenség, hanem az ellenséget kiszolgálók, a „bitangok” részéről.

Még életében tanúja kellett legyen annak a szégyenteljes látványnak, hogy életem és vérem átgázolt, vezetői pozíciókba került rétegek, hogyan

szolgálták fel a magyar nép lelkét az ellenségnek, s hogy az ellenséggel karöltve hogyan pusztították a Magyar Nemzet erkölcsi, szellemi és anyagi javait. Amiért annyira aggódott a salzburgi börtönben — a magyar nép lelke... Igen, elárulták azt is, a magyar lelket, amelyből a nemzeti öntudat táplálkozik. Tervszerűen ment minden — kivégezni a magyar nép vezetőit, kiölni a lelket a magyar népből, s a magyar nemzet elpusztításával összeomlik az a hatalmas erő, amely több mint ezer éven át Délkelet-Európa védőbástyája, Nyugat őre volt.

Ezt a szörnyű nemzegtgyilkosságot látni olyan államférfinek, akinek egész földi valóját a Nemzet őszinte szolgálata, népe iránti rajongó szeretete, s a Haza mindenek fölött álló eszménye töltötte be, valóban égető kín — szenvedés minden pillanat, amelyet a „bitangok” között él, akiknek kezéből még a kegyelmet sem fogadta volna el.

EMLÉKEZÉS 1944 OKTÓBERÉRE

(Montreal, 1962.)

Postai küldemény érkezett címünkre, amelyből arról értesülünk, hogy a szabad földön élő magyar közösségek ez évben is megtartják az 1849-es október 6-i, majd a több mint 100 esztendővel utána következő 1956-os októberi magyar szabadságharc kitörésének és november hó 4-én gyászbaboruló idők emlékének ünnepélyét. Hiányzik azonban egy, a nemzetünk szempontjából éppen olyan jelentőségű október említése, amely a fenti két esemény közötti időre esik. Ez 1944. októbere. Ezen 1944-es október éppen olyan mérőföldkő nemzetünk életében, mint a fenti két október. De még a Júdások történetében is méltón csatlakozik az előbbi októberek Júdásainak történetéhez. Emlékezzünk, hogy 1849-ben az osztrák-magyar monarchia koronás fője megszegte a nemzet védelmére tett esküjét, és idegen haderőt zúdított hazánkra. Cc. 100 évvel később a magyar államfő Horthy Miklós — mintha régi uralkodójának és a Habsburg dinasztiának ezen jellegzetes fő vonását ebben is utánózni akarná — szintén megszegte a nemzet védelmére tett esküjét, és letette a fegyvert a minden nemzeti javat tűzzel-vassal pusztítva rohanó idegen haderő előtt.

Nemcsak diplomáciai lépésekkel tisztában nem lévő közvélemény, de még vezető politikusok, az országgyűlés tagjai, felelős társadalmi vezetők stb. sem voltak erre elkészülve Alig akadt valaki, aki gondolni mert volna, hogy ilyen történelmi felelőtlenség és hűtlenség bekövetkezhet. A vezető politikusok, újságírók stb. előtt nem volt titok, hogy a kormányzó és egy szűk klikk, tárgyalásokat kezdett idegen, külföldi elemekkel. Azonban, hogy kezdeményezni merjen a magyar nép megkérdése nélkül a magyarság sorsát esetleg rossz irányba befolyásolható cselekedetet, arra felkészülve senki sem volt.

Amikor elhangzott a rádióból 1944 október 15-ének napján délben a kormányzó fegyverletételi ténye, a bolsevista haderő egyik szárnya Gödöllőnél járt, a másik szárny Csepel déli részét támadta...

Hogy ilyen körülmények között mit jelentett a rádióból felhangzó kormányzói fegyverletétel híre, azt nem lehet leírni. Budapest, a zajos főváros hosszú — íveket jelentő — percekre megdermedt. Ebben a dermedt csendben szinte hallani lehetett a csatornák nyílását, amelyből kibújni készültek az idegen ellenséggel paktálók hadoszlopai. A frontlógósok, árulók és kémek, valamint az ezen társasággal egy húron pendülők, de összekötteté-

seiket a hazáért vérző becsületes magyarság sorai előtt jól álcázott, úgynevezett „finom, társaságbeli urak”, lopakodtak ki sorban az utcára, hangosan éltetve az esküszegő államfőt és az előrenyomuló bolsevista, vagy angol-szász harcoló alakulatokat... Nyíltan, hangosan üvöltve tüntettek a hazaárulók, azok háta mögött, akik fegyverrel kezükben harcoltak és véreztek. Nem egy helyen összetűzésekre került sor közöttük és azok között, akik nem voltak hajlandók velük üvölni. Ez volt a déli órákban. A délutáni órákra talán vér folyt volna a pesti utcákon az összetűzők között, hogyha a rádióból egyszerre fel nem hangzik egy erőteljes, bátor férfihang — „Az államfő által gyáván letett fegyvert felvettük és tovább harcolunk az Istent, Hazát és Családot megszenteltelenítő, lábbal tipró bolsevizmus ellen...!”

Emlékeznek-e még magyar vércink erre az 1944-es októberre...? Gondol-e még arra valaki, hogy mit jelentett a kormányzó által letett fegyver felvéte akkor már, mikor a II. világháború utolsó idejében voltunk, és a maradék német-magyar hadsereg ellen folyt az egész világ egyesült, fegyvert fogható népeinek harca — szárazon, vízen, égen és még a víz alatt is... Ha párhuzamot vonunk 1848-49 szabadságharca között, amikor hét felől támadt az ellenség a maroknyi magyar honvédségre, vagy az 1956-os októberi szabadságharc hősieks áldozatvállalására, amikor a maroknyi magyar hős ellen az egész Szovjet Unió megindult... akkor meg kell állapítani, hogy 1944 hősies áldozatvállalása nem marad mögötte ennek a két nagyszerű magyar vitézi cselekedetnek...

Honnan volt az a bátorság, amely képessé tette a magyarságot ezekre cselekedetekre...? Az a sajátos magyar szellemiség adta ezt a bátorságot, amely csodálatosan mindig akkor nyilvánul meg, amikor nemzetünk elér a lét vagy nemlét kérdéséhez... a nemzetek keresztútjához. Ez a csodálatos és egészen sajátos magyar szellemiség adta a bátorságot 1848-49-ben Kossuth honvédeknek szívébe. De ez adta a bátorságot 1956-ban is az októberi hősök szívébe.

Szükségtelen itt azt ismertetni, hogyan került nemzetünk a II. világháborúba. Mindenki tudja, hiszen ha személyes élmény nem is köti, de hallhatott, olvashatott róla eleget.

Itt most arról az októberről van szó, amely nemzetünk életében történelmivé magasztosult a II. világháború folyamán. Arról az októberről, melyet agyonhallgatni, vagy az Igazsággal teljesen ellenkező formában akarnak szép számmal tudatosítani. Nyugodtan mondhatjuk, hogy Nándorfehérvár védelme, Hunyadi János nagyszerű, fél évezredre is kisu-

gárzó hadi tettének hamisítása az, amelyhez hasonlítható az a szörnyű és még a magyarságon túl is érezhető történelemhamisítás, amely mint 1456-ban Hunyadi és talpasait, 1944-ben Szálasi Ferencet és a zászlaja alatt harcolók tetteit hamisítja...!

Visszapillantva 1848-49 októberére — vagy előző hasonló történésekre — láthatjuk, hogy az idő, a múlt évek elsimítottak már minden érzelmi motívumot. Elismerés, csodálat... aknamunka, árulás — eltemetve, de a tények, amelyeket feljegyeztek — az értelmi motívum megmaradt és az utókort termékenyíti. A megörökített 1849-49-es tények szerint tudjuk, hogy az uralkodó megszegte az Alkotmányt, esküjét is, amelyet a nemzet védelmére tett, a nemzet egy emberként kelt fel az elnyomás ellen, 12 pontban követelve jogait...

Azonban 1944. október 15-ének tényei, a mai napig ismeretlenek nagy részben a magyar közvélemény előtt. Még élnek kortársak, szereplői is az akkori eseményeknek, s még a hatása érezhető a fellángolásnak, az áldozatkészség megnyilvánulásának egyrészt — de másrészt érezhető még a gyűlölet is. Megpróbálok — mint egészen jelentéktelen szereplője az 1944-es októbernek — rámutatni néhány olyan tényre, amely ugyan nem sok, de eddig még ezt nem rögzíthettük.

Hatalmas anyag áll a Történelem rendelkezésére 1944. október eseményeiről illetékes helyeken, s vélem, eljön egyszer az ideje annak, hogy egyszer a magyar közvélemény az én emlékezésemnél jóval hatalmasabb anyagot is megismerje, és egyszer majd a magyar népi társadalom minden tagja meghajtsa az elismerés zászlaját ezen október szereplőinek is.

Emlékezésem elején említettem, hogy politikusok, az országgyűlés tagjai, társadalmi vezető egyének, valamint a sajtó képviselői előtt már hónapok óta tudott dolog volt, hogy az államfő külföldi megbízottakkal tárgyalást folytat — titokban, gondolta ő és a szűk köre! Ehhez kell tudnunk azonban azt is, hogy a kormányzó, évekkel előbb csatlakozott a Berlin-Róma tengelyhez, kölcsönös fegyverbarátsági szerződést is kötöttek a Magyar Nemzet nevében...! Az államfő a titkos tárgyalásokat nemcsak a nemzet tudta nélkül, de a fegyverbarátok ellenfeleivel folytatta, vagyis saját ellenfeleinkkel...! A kormányzónak és klikkjének ez az ellenféllel folytatott titkos tárgyalása volt az, amely miatt a németek 1944 márciusában néhány német zászlóaljat Magyarországra tettek, részben saját, részben Magyarország védelmére, hogy ezzel megakadályozzák, hogy Horthy

Miklós és klikkje, valamint a magyarok között lévő megbízottaik Titóval egyesüljenek 1944 márciusában, mint azt kimunkálták...

A nemzettel azonban ezt a német megjelenést úgy közölték, hogy a németek megszállni akartak, vagy megszálltak bennünket. Ez nem igaz. Hiszen az államfő ezután nevezte ki Sztójai Dömét miniszterelnöknek, mely kinevezés nem történhetett volna meg, hogyha a németek megszállása alatt éltünk volna. De Sztójait követte Lakatos Géza kinevezése, majd később 1944 nyár végén — a kormányzó és a kívülálló ellenség közötti megállapodás értelmében, még egy oroszbarát kormányelnöknek — egy most is közöttünk élő vezérezreidesnek a kinevezése következett volna. Hogyan lehetett volna ez, hogyha a németek márciusban bennünket valóban megszálltak volna...?

Végig zúgott az országon, hogy a fegyvert felvettük és tovább harcolunk, Horthy lemondott. Helyét az Országtanács — régi törvény alapján — vette át. Ezt követően megalakult a koalíciós kormány, melynek élére Szálasi Ferencet választották.

Nem pillanatok műve volt a különböző pártok koalíciója. Jól tudjuk, hogy a parlamentben többféle párt volt. Azt azonban kevesen tudják, hogy pl. a szociáldemokrata párt birtokolta azokat a szavazatokat is, melyeket az 1930-ban törvényileg betiltott kommunista párt volt tagjai adtak le választások alkalmával. A szabadkőműves páholyokat szintén 1920-ban tiltották be, nemzetellenes működésükért, a szavazók azonban szintén leadták szavazataikat minden választásnál, vagy a szociáldemokrata, vagy a kigazda pártra... A külső, ellenséges crökkel való kapcsolatot a magyarországi szociáldemokrata párt, élükön Szakasits, Kétly Anna, Szeder Ferenc stb. folytatták. Ezek a pártok kívül maradtak a koalíción... Azonban a koalícióba tömörült valamennyi nemzeti érzésű párt egymaga bírta a magyar nemzet tagjainak csaknem egészét. Ami azt jelentette, a jelen esetben, hogy az 1944. október 15-ével alakult m. kir. koalíciós kormány, élén Szálasi Ferencel, mint államfővel, a nemzet többségének akaratából folytatta a harcot tovább...! Ezek a különböző koalícióba tömörült pártok belső pártszerkezetükben lehettek különbözőek, de a nemzetért való céljaik azonosak voltak. Legjobban talán éppen a vértanúk sora igazolja, hogy kivétel nélkül minden pártvezetőt, akinek pártja a koalícióban volt, háborús bűnösnek nyilvánították — mert nemzetükhöz hűségesek voltak... Bárdossy — Imrédy ugyanúgy, mint Szálasi Ferenc — bár más-más programmal, de az örök Magyarországért dicsőültek meg. Ezek a különböző pártok, egyesülési tár-

gyalásaikat megkezdték jóval október előtt, kb. akkor, amikor nyilvánvaló lett előttük a kormányzó nemzetellenes tárgyalásának ténye...! Az időpontot nem tudták, de mikor október 15-én megtudták, akkor is váratlan volt, mert bár készültek erre, de nehéz volt hinni...! Ez olyan közjogi lépés volt, amelynek hatása mérhetetlen értékű...! Amikor a különböző magyar nemzeti pártok egyek lettek a Nemzet védelmében és folytatták a harcot a szörnyű túlerő ellen, akkor Lengyelország, Csehország, Románia már parlamentárisan csatlakozott a bolsevistákhoz. Romániában pl. nemcsak a teljes országgyűlés, de még a király is szentesítette aláírásával a bolsevista fennhatóságot. Azután megszökött... de a népre az már legfeljebb még több gyalázatot hozott. Hogyha tehát Moszkva, mint csatlósokról beszél ezekről a népekről, és őket saját fennhatósága és utasításai alapján kezeli — ez jogos...! — Magyarország azonban nem csatlós állam, mert az egész országgyűlés, a nemzet csaknem 100 százaléka tiltakozott, és folytatta a harcot a háború utolsó napjáig, még külföldön is... Azért mondjuk mi, hogy Budapesten 1956-ban nem forradalom, hanem szabadságharc volt, mert nem a nemzet által szentesített tényt akarták megváltoztatni, hanem folytatni a harcot, amelyet 1944-ben is folytattak a zsarnok ellen...!

Mondottuk, hogy 1944 októberében a gyáván letett fegyvert felvettük. Ennek két oka volt, egy az államfő által előbb kötött fegyverbarátsági szerződés elárulása — mert azt nemzetünk nevében kötötték — a Történelem ítélőszéke előtt nemzetünket gyalázta volna meg. A második ok volt, hogy nemzeti javainkból, legalább abból, ami még volt, menteni, amit lehet... Ugyanis elgondolni is borzalmas, hogy mi lett volna október 15-én estére, hogyha a letett fegyver után Gödöllőtől és Csepeltől megindulnak ellenállás nélkül a bolsevista alakulatok, a németek sem hagyják majd, és a II. világháború legborzalmasabb vérfürdője folyik a fővárosban és környékén, hogy úgy a német, mint a bolsevista seregek, bennünket éppen úgy, mint egymást, megsemmisítsenek.

Hogyha pedig tudjuk azt, hogy a kormányzó és klikkje milyen áron alkudott meg a külső ellenséggel, akkor azt mondjuk, hogy ehhez az októberhez és novemberhez, semmi sem hasonlítható a magyar történelemben. És... nehogy engem vád érhesen, hogy tények igazolása nélkül, esetleg rágalmazom az akkori idők szereplőit, előmutatok egy hivatalos okmányt...

Íme:

A II. Ukrán Front Főparancsnokának
Malinovszky Marsall őexcellenciájának

Marsall Úr!

A magyar nemzet demokratikus többségét, pártjait és szervezeteit képviselő Magyar Front és a német leigázók ellen szervezett Nemzeti Felkelés Felszabadító Bizottsága megbízásából Dr. Szentgyörgyi Albert egyetemi tanár vezetése alatt küldöttséget meneszttek Moszkvába, amelynek tagjai Pénzes Géza akadémiai tanár és Radványi Imre hadmérnök őrnagy, a Szovjet Unióval való politikai és katonai összeköttetés és együttműködés előkészítésére. Nagyon kérem Nagyméltóságodat, hogy szándékainkról a küldöttség irataiból tájékozódni és a küldöttséget sürgős útjában hathatósan elősegíteni, egyben a küldöttség útján a Felszabadító Bizottság és a II. Ukrán Hadsereg között a közvetlen kapcsolatot is megteremteni méltóztassék.

Fogadja Nagyméltóságod legőszintébb tiszteletem nyilvánítását.
Budapest. 1944. november 18.

Bajcsy-Zsilinszky Endre s.k.
a Magyar Nemzeti Felszabadító
Bizottság elnöke

Molotov őexcellenciájának
a Szovjet Unió Külügyi Népbiztosának

Kegyelmes Uram!

Magyarországnak 1944 márciusában történt megszállása után azonnal megkezdődött a demokratikus pártok és erők tömörülése, s megalakult a Magyar Front, amelynek magvát a Független Kisgazda Párt (Eckhardt pártja — MKM), Földmunkás és Polgári Párt és a Szociáldemokrata Párt régi parlamenti szövetsége alkotta. Ez a szövetség kiegészült a Magyar Frontban a Kommunista Párttal, a Nemzeti Paraszt Párttal, a katolikus szervezetek szövetségével, illetve az utóbb alakult Keresztény Demokrata Nép-Párttal, a legitimisták szervezeteivel és a reformátusszervezetek együtteseivel. Ez a Magyar Front megteremtette a maga kapcsolatát és bizalmas együttműködés volt politikai alapja a magyar kormányzó október 15-i kiáltványának,

melyben bejelentette, hogy fegyverszünetet kér a szövetségesektől, és ugyanakkor hadparancsban utasította a honvédséget a további parancsainak végrehajtására. A kormányzó kiáltványa a német-nyilas puccs előrehaladott előkészülete miatt és ifjú Horthy Miklósnak a Gestapo részéről való törbeccsalása és megsebesítése — talán megölése — miatt, hamarabb hangzott el, mint sem magyar részről a kellő katonai előkészületek megtörténhettek volna. Így a német katonai túlerő a testőrség ellenállásának leverésével aránylag könnyen felülkerekedett, Horthy Miklós német fogságba került.

A Magyar Front a kormányzó személyének kikapcsolásával új elhatározás elé került, mint a nemzet nagy demokratikus többségének képviselője ezekben a válságos időkben. A másik alkotmányos tényezőnk (a kormányzó — MKM) a cselekvésből való kiesése folytán, maga vette kezébe a Magyar Front (mint alkotmányos tényező...?) a kormányzói kiáltvány realizálását, s ennek érdekében a német megszállók ellen való nemzeti felkelés megszervezését és vezetését. Megszervezte mindenek előtt a Magyar Front pártjainak és a legértékesebb pártfőlötti felkelő szervezeteknek kiküldötteiből a Nemzeti Felszabadító Bizottságát. Van szerencsém a Magyar Front és a Felszabadító Bizottság eme tiszteletteljes kívánságát tolmácsolni, hogy mielőbb szoros kapcsolat és együttműködés létesülhessen a Szovjet Unióval és a szovjet-orosz hadsereggel, hogy így a magyar felkelő erők minél eredményesebben vehessék ki részüket szegény, megpróbált hazánk felszabadításában.

E kapcsolat és együttműködés megteremtésére, van szerencsém Nagyméltóságod jóakaratába ajánlani az ezen megbízólevéllel meghatalmazott küldöttséget, amelynek vezetője Szentgyörgyi Albert egyetemi tanár, tagjai pedig Pénzes Géza akadémiai rk. tanár és Radványi Imre hadmérnök-őrnagy. A küldöttségnek feladata, letárgyalni a következő és az azokkal kapcsolatban adódó kéréseinket.

1. Azok a magyar csapatok, amelyek megnyitják a frontot a szovjet csapatok előtt, és csatlakoznak a szovjet-orosz hadsereghez, ne tekintessenek hadifoglyoknak, hanem külön magyar seregstbe szervezve, magyar vezetés alatt vehessenek részt a szovjet-orosz hadsereg hadműveleteiben a német birodalom ellen való harcban.

2. Az 1941 óta szovjet-orosz fogságba került magyar katonák és volt munkaszolgálatosok a felállítandó magyar felkelő seregbe szerveztessenek, és így magyar vezetés alatt vehessenek részt hazájuk felszabadításában, valamint a Német Birodalom ellen való további harcokban.

3. Az így létesítendő magyar felszabadító hadsereg, melynek legfontosabb kiegészítő részét a még fel nem szabadított területeken, főleg Budapesten felállítás alatt álló munkás csapatok alkotnák, s általában a partizán harcokra önként vállalkozó magyar lakosság (?), látassék el sürgősen, a szükséges, megfelelő modern felszereléssel és fegyverzettel.

4. A felszabadított Magyarországon maradjon meg a magyar polgári közigazgatás, beleértve a rendfenntartás szervezeteit is.

5. Építtessék ki a magyar nemzeti felkelés a felszabadított és fel nem szabadított területen küzdő erők között, valamint a szovjet-orosz hadsereggel a gyakorlati összhang és együttműködés.

Midőn arra kérem Nagyméltóságodat, hogy a Magyar Front és a Felszabadító Bizottság nevében jelentkező küldöttségünket fogadni és a felsorolt, valamint az azokkal együtt adódó egyéb kérdésekben a magyar nemzeti felkelésnek segítő kezet nyújtani méltóztassék, fogadja Nagyméltóságod legőszintébb tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1944. november hó 19.

Bajcsy-Zsilinszky Endre s.k.
a Magyar Nemzeti Felkelés
Felszabadító Bizottságának
elnöke

Láthatjuk a Bajcsy-Zsilinszky-féle ma már történelmi okmányból, hogy úgy van megszövegezve, mintha a Felszabadító Nemzeti Bizottság keretében, az ország többségi pártja csoportosult volna... Soha nem hallott szervezetek, mozgalmak stb. társasága. Ezen csoportok összeállításának és a Bajcsy-Zsilinszky-féle Molotovhoz írott levélnek előzménye az (vonatkozó bizonyíték található a történelmi tárgyak gyűjteményében...!), hogy az akkor Amerikában időző Eckhardt Tibor, a Független Kisgazdapárt akkori vezére, már országszerte hírhedtté vált titkos rádióállomáson át Amerikából közvetített szózatban felhívta a földalatti szervezetek, nemzetellenes erők csoportosulását, egységbe való tömörülésüket, s ellenállásra szólította fel őket a harcoló magyar-német alakulatok ellen.

Mikor ezen események peregetek, akkor szálltak partra Sherburnnál az amerikai divíziók. A német hadsereg végső erőfeszítését ekkor már a keleti frontra irányította, A háború kimenetele egyetlen gondolkodó fő előtt sem volt kétséges. A német-magyar harcosok azonban az orosz előzönlés ellen

elkeseredetten harcoltak. Gondoljunk csak a mai kelet-németországi és magyarországi harcokra..., amelyek ez időben folytak, hogy ezáltal az amerikai csapatok kisebb ellenállást találva maguk előtt, fejlődtek fel, s elérhették a mai álláspontjukat Európában...

Szálasi Ferenc és a koalíciós magyar kormány 1944 októberének tükrében nemcsak a magyar becsületet és nemzeti javakat, emberéletet is mentettek meg a Történelemnek, de egyben megmentették Budapest 52 napos védelmével, a bolsevista elit-divíziók feltartásával, Nyugat-Európát is a bolsevista megszállástól... Hol lennének ma az orosz seregek, hogyha akkor, ugyanúgy, mint később 1956-ban, minden magyar, aki fegyvert tudott fogni, serdülő ifjúságtól, idős személyekig egy emberként nem harcol a borzalmas túlerő ellen...? Nem... nem partizánharcosokként, miként a kormányzó és klikkje... Bajcsy-Zsilinszkyék és Eckhardték akarták, hanem mi, hősök. Nyíltan szembe... magyar becsülettel...! Történelmet írva, nem gyalázatot a Magyar Évezredek számára!

Ezt az októbert akarják elsikkasztani, vagy meghamisítani...!

A II. világháborút befejezően, 1945 őszén Magyarországon úgynevezett országgyűlési képviselő választás volt. Mondanunk sem kell, hogy ezen a választáson senki nem indulhatott, aki valaha is ellenséges magatartást tanúsított a bolsevizmussal szemben. Csakis a kommunista kollaboráns pártok indulhattak. Emlékeztet, hogy a sok párt, mely indulhatott még akkor, a magyar szavazó tömegek bizalmát a Kisgazdapárton kívül alig kaptak. Ezen választások után Varga Béla — ma az USA-ban él — lett a magyar parlament elnöke, óriási szavazattöbbség alapján. Mégis mi történt, 1946-ban alkotmányos keretek között adta át Varga Béla a kommunista pártnak az irányítást, vagyis a kommunisták — egy törpe kisebbségi pártja az ország legnagyobb szótöbbségű pártja felett korlátlan hatalmat nyert. Varga Béla viszont, Nagy Ferenc miniszterelnökkel együtt szabad utat nyert Nyugatra. Mondanunk sem kell, hogy a Bajcsy-Zsilinszky-féle okmányon felsorolt földalatti mozgalmak egyikének, évek óta vezetőségi tagjai voltak...

Azt azonban lerögzíthetjük, hogy az, amit elkövettek árulásukkal, a magyar dolgozók háta mögött — immáron a háború után is — nem mérhető a becsület mérlegén.

Nos, a fentiekén kívül, akadnak még sokan, akik agyonhallgatni, vagy meghamisítani akarják 1944. október 15-ének tényeit. Leginkább akkor volt felháborítóan visszatetsző ez a hamisítás, amikor 1956-ban a magyar szabadságharc kitört Magyarországon. Akkor éppen ezek az urak, akik közvet-

ve, vagy közvetlenül a Free Európától veszik fel havonta a zsoldot, követtek el mindent, s fíradhatatlanul működnek azon ma is, hogy 1956 eseményeit meghamisítsák, vagy ferde szemszögből magyarazzák. Ugyanis ez az 1956-os magyar esemény volt, amely kinyitotta a világ szemét, hogy Magyarországon a tömegek nem akarják és soha nem is akarták a bolsevizmust. Nem folytatom a felsorolást. Ami az elmúlt kb. 6 esztendő alatt történt 1956 történelmi eseményeiről, éppen olyan hamis képet ad már ma a figyelők elé, hogy nyugodtan mondhatjuk, Hunyadi János és talpasainak emlékét hamisította csak annyira az európai közvélemény, miként ma az egész világ hamisítja 1944 és 1956 magyar eseményeit. Semmi csodálkozni való nincsen ezen, ha tudjuk, hogy még igen nagy számban élnek olyan személyek, akik miként a kormányzó 1944-ben, vele együtt ők is megszegték a nemzet védelmére tett esküjüket. És minden apró sugár, amely rávilágítani kíván erre a hazaárulói tevékenységre, vagy esetleges magyar felszabadulásról merülhet fel a szó, ismét vezető szerepet kívánnak betölteni, minthogy az emigrációban is vezetők valahol...!

Bízunk nemzetünkre 1944 októberének és 1956 októberének, novemberének árulóit. Isten előtt, az Örök Bíró előtt, majd felelnek.

1944. október 15-ének vezetői — a koalícióban egyesült pártok vezérei, de olyan nevek is, akik már túl idősök lettek volna, hogy harcolhassanak a bolsevista seregek ellen — egyszóval, mindenki, akit elérte a bolsevista, vagy bolsevista társutasok keze ... kb. 30 ezer magyar, a népbíróságok által lett halálra ítéelve. Elég volt két haragos aláírása, hogy bitófára küldjék esetleg csak vitapartnerüket. Nagy Ferenc volt a miniszterelnök és Tildy Zoltán az államfő.

Szálasi Ferenc is vértanúvá dicsőült, az államfő. A koalícióban egyesült különböző pártok vezetői és tagjai közül többen.

Szálasi Ferencet és pártját külön az a vád is érte, hogy a németekkel kollaborált, és halomra mészárolta a zsidóságot. A zsidó vérvád alól az Eichmann ügyben a leghitelesebb bíró, Izrael államügyésze rehabilitálta Szálasi Ferencet és pártját. Zsidótörvények és zsidók elleni intézkedések éppen a Horthy kormányzósága alatt voltak — írja Macartney professzor is *October fifteenth* c. hatalmas munkájában. Izrael államügyésze Hausner éppen azt igazolta, hogy Szálasi Ferenc három ízben interveniált a németeknél, hogy Horthy kormányzósága alatt Magyarországról kiszállított zsidósággal bánjanak emberséges módon...! Sajnos — mint láttuk, még a magukat jobboldalinak tartó magyar lapok sem igen foglalkoztak ezzel a

nagy horderejű tudósítással. Szálasi Ferenc és pártja a Nyilaskeresztes Párt, a Hungarista Mozgalom nem volt német- vagy nácibérenc. Fegyverbarátsági szerződést, Berlin-Róma tengelyt nem Szálasi Ferenc, hanem éppen a kormányzóék kötöttek, akik ezt a nemzet nevében kötötték, hogy azonban az esküt megszegették, azért a nemzetünket ültette volna vádlottak padjára a Történelem... Ha akadt valaki, aki a két háború közötti időben hatalomra került német nemzeti szocialista kormány, illetve egyes forrófejű vezetőinek szemébe mondotta, hogy túlkapásaikkal az egész világot maguk ellen fordítják... az éppen Szálasi Ferenc volt.

Szálasi Ferenc nem németbérenc volt, hanem a németekkel éppen úgy, mint minden népekkel, a békés kibontakozás, a kölcsönös megbecsülés elvét hirdette meg programjában a konnacionalizmusban. Népek egymás melletti életében.

Láthatjuk ma, hogy a háborúban földre tiport Európa népei, az Egyesült Európa Piac - Common Market - és az Egyesült Európai népközösség elvét vallják, vagy munkálják! Szálasi Ferenc ezt jóval előbb látta, hogy Európa, de az egész világ emberi társadalmának békés együttélése igenis megvalósítható valami. Amikor először hallottam erről az európai egyesülésről, csaknem elszorult a szívem ... azért kellett hát vértanúvá dicsőíteni Szálasi Ferencnek és oly nagyszámú magyar szellemi elitnek, mert okosabbak mertek lenni 2 évtizeddel, mint azok, akik csak a háború utáni második évtizedben látták be a Szálasi Ferenc konnacionalizmusának nagyszerűségét. Azonban most is csak anyagi, kereskedelmi alapon, csak a közös érdek és nem a közös egyetértés, a kölcsönös megbecsülés, szóval nem kifejezett erkölcsi alapon állanak, ... és ez a kis elkésett szülött nem a győztesek, hanem éppen azok érdeme, akik elvesztették a háborút. Szálasi Ferenc és a Hungarista Mozgalom programjában, ill. a konnacionalizmusban nem bombatölcsérek fölött akartak kényszeregyességeket kötni, hanem inkább kertés házakat adni azoknak, akik arra ráutaltak... a nehéz bombázók árából. „Délkelet-Európa kapuja vagyunk” — rögzíti le Szálasi Ferenc... és ha megnézzük, hogy mi lehetne hazánk az Egyesült Európának, hogyha a Duna - Rajna hajózható csatornát megépítenék — azt Szálasi Ferenc már előre látta. Mi lett a bére...? „Háborús bűnös lett“...

Milyen volt, mint katonapolitikus, Szálasi Ferenc volt vezérkari őrnagy, vagyis, hogy ténykedése 1944 októbere után a II. világháborúban mit jelentett, azt az amerikaiak egyik tábornoka írta meg az elmúlt esztendőben, egy munkájában. Írja ez a tábornok, hogy ... tekintsünk el attól, hogy szimpatia-

kus, vágy ellenszenves belső politikai párt vezére volt-e a magyarok Szálasi Ference, a II. világháború katonai előrelátásának olyan példáját adta Budapest 52 napos védelmében, hogy a Történelemben a legnagyobb hadvezérek között a helye! — Idegen katona megállapítása ez.

Eljön majd egyszer annak ideje, hogy végre a magyar közvélemény is értékelni fogja 1944 októberét is. Azután majd méltán sorakoztatja a többi történelmet formáló magyar októberéhez. Annak is eljön az ideje egyszer, hogy azok, akik önzetlenül és meggyőződésből harcoltak, ha ellentétes politikai pártok voltak is, de egyetlen célért, Nemzetünkért dicsőültek meg.... talán éppen egy hatalmas emlékművön, egymás mellett szerepel majd nevük. Emlékezzünk arra, hogy Krisztus csak halála után 150 évvel győzött... Mennyi csalás, mennyi hamisítás történhetett a Megváltó utáni években is, hogy végül győzzön az Igazság és semmi más ne maradjon, maradjon a győzedelmes név s Megváltó neve, és örök figyelmeztetésül minden időnek ugyanolyan maradandó legyen a Júdás neve...!

Ez a távoli jövő úgy alakul, ahogyan a kortársak, a jelen jegyzi az eseményeket. Azért a fentiekben, minden érzelmi motívum helyett, tényeket soroltam fel, amelyeket igazolni lehet és igazolni is fog a Történelem a közvélemény számára is egyszer.

Köszönöm, hogy módot adtak ezt elmondani, és végighallgattak.

Legyen emléke áldott a magyar októbernek, novemberek és minden idők hőségnek, vértanújának, minden áldozatának...!

MIT ÜZENT A BÖRTÖNBŐL SZÁLASI FERENC NEMZETVEZETŐ?

„Megkövetem a Magyar Nemzetet mindazok nevében, akik valaha az én nevemben megbántották, és nem követték meg. Én magam sohasem bántottam meg halálosan szeretett Magyar Nemzetemet...!”

(Szálasi Ferenc az „utolsó szó jogán” mondott beszédéből)

A lélekből jöttek ezek a szavak a halálos ítélet elhangzása után az „utolsó szó” jogán elmondott beszédében SZÁLASI FERENCNEK, a legigazabb magyarnak.

Rádióból hallgattuk a tárgyalást Salzburgban. Élénk figyelemmel kísértük a készülék minden budapesti adását abban az időben. Megfigyeltük a vásári zajt, amit a Nemzetvezető tárgyalására a tárgyalóterembe vezényelt utcai, felelőtlen és hatalmi tébolyban tájékozódó tömeg rendezett egy-egy mondatnál. A fenti szavak elhangzásánál azonban, mély csend ült meg a termet. Az elhangzottak megdöbbeneték még ezt a szálnalmas, lélektelen tömeget is. Ebben a mély csendben elhangzott szavak, kitörölhetetlen betűkkel belevésődtek lelkünkbe.

Osztrák házigazdánk, aki kevéssel ezelőtt jött meg norvég hadifogságból, szintén ott ült feleségével, kis, szomorú körünkben. Egyetlen szót sem értett a beszédéből, csak hangját hallotta Szálasi Ferencnek. Az e g y é n t hallotta, aki föl tudott emelkedni minden emberi gyarlóságnak és aki halálos ítélet tudatával olyan méltóságteljesen e m b e r tudott maradni, és ez az idegen, megértve mit mondhatott az utolsó magyar államfő — fejét két tenyerébe hajtotta s zokogva leborult az asztalra.

Évek múltak el azóta, hogy Szálasi Ferenc utolsó szavai elhangzottak és az ítéletet végrehajtották. A test megszűnt élni, de a Nemzetét halálosan szerető nagy lélek közöttünk maradt. Emigrációs életünk egy-egy nehéz percében sokszor látni véljük messzenéző, barátságos tiszta szeméit, s hallani bátorító szavait. „Csak kitartás... kitartás... mert minden, ami ma van, nem az egyén, hanem a Nemzet tragédiája. De, ha az egyének nem bírják elviselni — elvész a Nemzet, amelynek örökkévalósága s mi kezünkben van...”

Fájó... rettenetesen fájó az emlékezés, azonban mindazt, amit alább közlünk, el kell mondanunk — mert erre megbízást kaptunk a salzburgi börtönben Szálasi Ferencről és azoktól, akikkel módunkban volt egy-egy látogatás alkalmával szót váltani.

A közelmúlt éveket nem éreztük alkalmasnak arra, hogy közölhetjük volna. Most pedig Isten és saját lelkiismeretünk előtt, a Magyar Történelemmel szemben érzett felelősségünk teljes tudatában rögzítjük azokat az eseményeket, amelyek a második világháború befejezése után, a magyar „háborús bűnösök” hazaszállításáig, velük kapcsolatban feljegyzéseink között vannak.

Szombathelyről hosszú bolyongás után, 1945 áprilisában érkezett hivatalunk az ausztriai Salzburgba. Az „Österreichischer Hof” nevű szállodát jelölték ki a németek a magyar kormány ideiglenes székhelyéül. A kormány tagjai azonban nem itt laktak, hanem a várost övező falvakban nyertek elhelyezést. A tanácskozások a szállodában folytak, kezdetben csaknem naponta. Kassai miniszter révén értesülve voltam a tanácskozások anyagáról és eredményéről, így hivatali állásomnál fogva, magam is megismerkedtem a Himler-féle társaság néhány tagjával.

Megérkezett az amerikai haderő, hatását azonban még nem éreztette semmilyen formában. Ebben az időben tartotta meg a magyar kir. kormány az utolsó Koronatanácsot, melyet minisztertanács követett. A két tanácskozás között egy nap szünet volt.

A Koronatanácscon elhangzottakból csak részleteket közölt velünk Kassai miniszter, amennyit szükségesnek vagy jónak látott tudomásunkra hozni. A fő kérdés a Szent Korona megmentése és biztonságba helyezése volt. Ezt egészen biztosan tudom.

A Koronatanács után Kassai miniszter értem küldött, magához kéretett engem, Dr. Kerekes államtitkárt és Dr. Kemény Zoltán miniszteri osztályfőnököt. Kérte, hogy másnap várjuk meg a minisztertanács végét, mert Veessenmayertől fontos előterjesztéseket várnak, amit azonnal közölni akar velünk.

Veessenmayert ugyanis a magyar kormány felkérte az előző napon, hogy tudakolja meg saját kormányától — azt nem tudom, akkor hol volt —, hogy milyen álláspontra helyezkedjék a magyar kormány az amerikai megszállókkal szemben.

Másnap az utolsó tanács végét az *Österreichischer Hof* Salzach felőli oldalánál, a vízparton tátongó bombatölcsek és romok között vártuk. Amíg vártuk a minisztert, hozzánk csatlakozott negyediknek hivatalunk egyik osztályvezetője is, aki akkor államtitkár jelölt volt. Nevét nem említjük a mártírokkal egy lapon. Jót nem írhatunk róla. Ő volt az, aki ezen találkozás emlékét úgy jegyezte fel magának, naplójába, hogy azért a *Bécsi Napló* 1947

áprilisában Júdás-pénzt fizetett, s amit az illető úgy alkalmazott és adott át, mintha a közölt jegyzetek legnagyobb részét Kassai Ferenctől személyesen hallotta volna. Egyébként a hatásos címe a cikknek ez volt: „*A Szálasi báb-kormány tragikomikus napjai Salzburgban...*”

Megérkezett Kassai miniszter, befejezték az utolsó Koronatanácsot. Arca ónszínű volt és annyit mondott csak:

— ***A magyar királyi kormány megszűnt!***

Társaimra néztem, majd újra Kassai arcára. Színtelenre vált arcok, üres, lélek nélküli szemek néztek reám vissza... Éreztem, hogy magam is így nézek ki. Mindnyájan tudtuk, hogy itt nagyobb történet, sokkal jelentékenyebb, mint az, hogy megszűnt egy kormány. Itt nemcsak egy kormány szűnt meg, nemcsak egy rendszer tűnt el, hanem elbukott egy nemzet, amelyet nemcsak külső ellenség, de belső árulás is taszított a katasztrófa felé. Hiába volt a tengernyi véráldozat.

Kassai miniszter hosszú szünet után azt mondta a jelenlévő osztályvezetőnek, hogy hagyjon magunkra bennünket, mert velünk van valami közölni valója. Így is történt. Ezért hangsúlyozom, hogy a *Bécsi Napló*ban, 1947 áprilisában megjelent szánalmas riport nem egyéb, mint egy nyomorult szellemi törpe elmeállapotának bizonyítványa.

Amikor az osztályvezető eltávozott, Kassai közölte velünk azt az álláspontot, amelyet úgy terjesztett elő Veessenmayer, hogy az a németek álláspontja, és amely szerint az az egyetlen és leghelyesebb megoldás, ha a magyar kormány tagjai, valamint a hadsereg vezetői, azonnal jelentkeznek az amerikai megszállók katonai parancsnokságánál. Más megoldás nincs, de nem is lehet, a háborút elvesztettük, a harc megszűnt, tehát nem vagyunk többé ellenfelek, hanem legyőzöttek. Ez nem kellemes állapot, de tudomásul kell venni — ismételte Kassai a német követ megállapítását. Mint Kassai mondotta, a német követ külön hangsúlyozta, hogy a német vezetőség szerint, maximum 6 heti internálás következik majd, mialatt a dolgok rendeződnek, s azután mindenki hazamehet.

Mikor Kassai a német követ előterjesztését velünk közölte, valami kimondhatatlan mosoly ült az arcán, hangja mélyről jött és igen fáradt volt. Szemét végigjáratta a rettentő romokon, amelyek szélén ültünk. Lábunk előtt futott a Salzach, vizét nem lehetett látni a beledobált katonakönyvektől, melyektől gazdáik így akartak megszabadulni. Szegény osztrák hősi halottakat így tagadták meg élő bajtársaik. Mi néztük, néztük némán a vizet, és az elkövetkezőket latolgattuk magunkban.

Kassai tompán, akadozva tovább beszélt.

— Veesenmayer azt is mondta, hogy mi magyarok mindig hősök és bátrak, vitézek voltunk, tudja, most sem futamodunk meg, hanem kiállunk nyíltan, jelentkezőnk az amerikai katonai parancsnokságnál, hiszen minden háború végén így szokott lenni, a legyőzött jelentkezik a győzőnél.

— Hát mondjátok — nézett reánk Kassai — hát olyan háború volt ez, mint a többi...? Nem! Mert egy rendes háború után nem szokták a katonakönyveket eldobálni... Itt valami sokkal több történt... **Ez nem nemzetek harca volt, hanem világnézeteké... Itt nincs vége azzal, hogy a harc megszűnt.**

— Mit akar tenni ezek után a kormány és a Nemzetvezető? — kérdeztem.

— A magyar királyi kormány és a Nemzetvezető magáévá tette a német követ előterjesztését — mondotta Kassai —, **a kormány tagjai mindannyian jelentkeznék a megszálló hatalom katonai parancsnokságán.** Én és Kovarcz Emil azonban úgy érezzük, hogy nem egészen világos az út, amelyet Veesemayer elénk mutatott, azért mi, gondolkodási időt kértünk a Nemzetvezetőtől holnapig.

Mindannyiunk előtt ismeretes, hogy Kovarcz Emil útját más formában írta elő a Sors, a mártírhálál felé. Kassai Ferenc azonban követte Szálasi Ferencet azon az úton, amelyen eddig is együtt jöttek, abban a reményben, hogy az út elvezet a „halálosan szeretett Nemzet” minden dolgozójának felemeléséhez, boldog és megelégedett néptömegek tiszta, krisztusi erkölcsökön nyugvó — a Szentkorona tanát kiteljesítő, a magyar Alkotmányt szentesítő — Nagy-Magyarorszáig.

Másnapra Kassai Ferenc újra találkozni kívánt velem, hangsúlyozván, hogy szükségesnek véli néhány jegyzet készítését. Az államtitkárt és a miniszteri osztályfőnököt szintén kérte, hogy legyenek ezen a helyen. E másnapi esemény leírása, Kassai Ferencről szóló emlékezéseim anyagát képezi.

Szálasi Ferencsel nem találkoztam Salzburgban egyetlen alkalommal sem — amíg szabad volt. Kassaitól tudom, hogy többször jelentkezni akartak együttesen a katonai parancsnokságnál, majd külön-külön. A katonai parancsnokság előtt olyan hosszú tömegek álltak jelentkezésre, hogy napok múltak el, míg a kapun bejuthattak.

Himler Márton OSS-vezető, aki mikor visszatért a „nagy munka” után Amerikába és a New York-i magyar *Népszavában*, színes riportban emléke-

zett meg a magyar „háborús bűnösök összeszedésének” rettentő „nagy munkájáról”, többek között azt is írta ... „mint a patkányok úgy pislogtak a magyar háborús bűnösök, mikor ő előszedte azokat nagy nehezen a jól elkészített búvóhelyekről...” Úgy hazudott, hogy annak meghatározásához, kicsi a mi véges elménk. Mert nem „előszedték” őket, hanem **ők maguk mentek jelentkezni, ugyanúgy, mint a horvátok, románok, szlovákok, ukránok stb. nemzetiségek ottlévő vezetői. Vlassov is...!**

Amikor végre sor került a magyar jelentkezőkre, a parancsnokságon felvették adataikat, pontos címüket stb., és azt mondták a jelentkezőknek, hogy menjenek csak haza nyugodtan, majd ha szükség lesz reájuk, felkerekítik őket. Ilyen előzmények után mindenki hazatért ideiglenes lakására.

Körülbelül két hét telt el. Én közben a salzburgi „Európa Hotel” lágerlakója lettem. A város képe nem változott semmit lényegében, csak az mutatta az amerikai katonaság jelenlétét, hogy este 10-től reggel 5-ig nem volt szabad az utcán járni.

Szálasi Ferenc Mattseeban lakott, vele volt legszűkebb köre, édesanyja és húga Bajorban rekedtek.

Kassai Ferenc feleségével és öccsének családjával Elixhausenben, egy szénapajtában lakott és ezen a környéken tartózkodott valahol dr. Kemény Zoltán miniszteri osztályfőnök is, a hűséges bajtárs és hűséges barát, hogy mindig kéznél legyen, ha Kassai valamit akar. Dr. Kerekes Béla Aigenben lakott ugyancsak szénapajtában feleségével és leányával.

Miután az Európa lágerben kb. 3 000 magyar volt együtt, szinte naponként meglátogatott bennünket dr. Vajna Gábor belügyminiszter, Kassai Ferenc, dr. Endre László és többen a kormány tagjai közül.

Egy napon ide a lágerbe kérte találkozóra Kassai Ferenc, Kerekes államtitkárt. A találkozásra dr. Kerekes Béla megérkezett, de Kassait hiába vártuk. Egyre izgatottabban vártuk. Nem jött. Amint az utat kémleltem, ahonnan Kassainak érkeznie kellett volna, egy kisírt szemű asszony jött felém. Mikor hozzám ért azt kérdezte, hogy itt van-e az ura. Mondtam, hogy nincs, mostanában nem is láttuk. Rám nézett vértelen arccal és hangtalanul a vállamra borult. Végre hang jött ki a torkán.

— Ha te nem tudsz róla, ha ti nem tudjátok, hol van, akkor igaz a hír, megérkezett az az amerikai hatóság, amely összeszedi és letartóztatja a magyar kormány és a hadsereg vezetőit.

Feketehalmi Czeidlerné volt. Férjét ezen az éjszakán vitték el Himler Márton legényei, azon hatóság tagjai, amelyről azóta kiderült, hogy félreve-

zette még a katonai parancsnokságot is. Nem más volt, mint a magyarországi kommunista kormánnyal adás-vételi szerződést csináló, hitvány pénzért emberi életet szállító hiéna társaság, Himler Márton és bandája...!

Mindnyájunkat megdöbbsentett Feketealminé közlése. Már éreztük az összefüggést Kassai és a közlés között. Pár perc múlva Kassai Ferencné közeledett az úton dr. Kemény Zoltánnal. Szomorúak, letörték voltak.

— Elvitték az uramat az éjjel — mondotta Kassainé.

— Szálas Ferenc nemzetvezetőt szintén elvitték az éjjel ismeretlen helyre — közölte velünk dr. Kemény Zoltán.

Dermesztő csend lett. A rettentő csendben innen is, onnan is síró aszszonyok vánszorogtak elő, némelyek gyermekeket vezettek kézen. Senki sem kérdezett tőlük semmit. Mindnyájan tudtuk, mi is, ők is, a döbbenetes fejleményt.

Azt az időt, ami a nagy tragédiától idáig vezetett, bátran nevezhetjük a magyar nemzet Nagypéntekjének, Pilátusaival, Júdásaival együtt, akiknek közreműködésével reánk zuhant a Nagyszombat fájdalmas, reménytelen sötétsége, mély gyásza. Ebben a mély gyászos sötétségben még ma is bűnös árnyak ólálkodnak, és tovább kötözik azokat a szálakat, amelyek a nemzeti újjáéledést megakadályozzák, s a magyar Igazság győzelmét késleltetik.

Az aléltságot bennem a gyors cselekvési vágy váltotta fel. Tenni..., cselekedni valamit érdekükben, amíg lehet, hiszen talán soron következem én is. Később sorra is kerültem, de szabadon bocsátottak ez alkalommal. Szaladtam az amerikai parancsnokságra érdeklődni, hogy mi van a fiainkkal, akikről tudnak. Elutasítottak, mondván, hogy ez az ügy nem tartozik a katonai parancsnokság hatáskörébe. Külön szerv intézi a dolgokat, neve OSS. Címét nem tudják. Nem baj, ha nincs cím, gyerünk gyorsan utána érdeklődni. Meg kell találni.

Utunk során dr. Kemény Zoltánnal találkoztunk, akit eddig nem fogtak el.

— Maga hova rohan? — kérdezte dr. Kemény.

— A magyar foglyokat keresem — feleltem, de nem találom őket sehol. És maga mit keres? — kérdeztem viszont.

— Én is a foglyokat keresem — felelte Kemény, velük akarok lenni, nem tudok nélkülük bolyongani. Én megtalálom őket egész bizonyos, és velük is maradok, hogy együtt üljük le az internálást, azután majd együtt megyünk haza. — No, Isten áldja, a viszont látásra — búcsúzott Kemény, és mosolyogva ott hagyott. Nem tudom, hogy akkor hol sikerült neki meg-

találni a magyarokat, mert nekem akkor nem sikerült nyomukra akadnom, csak jóval később. Dr. Kemény Zoltán azonban bekerült bajtársaival a börtönbe. S azt a Kemény Zoltánt, aki végigharcolta a Keleti Arcvonalat Sztálingrádig, aki túlélte a kiütéses tifuszt, aki nem bírta a szabadságot bajtársai nélkül, **agyonverték Salzburg és Augsburg között Himler Márton parancsára, annak a hóhérnak végrehajtói** — mint később Szálas Ferenc velem közölte.

Zoltán! Mielőttünk együtt menetelsz a Hadak Útján, a Mártírokkal. Pihenj, te drága jó fiú!

Pár hét múlva derült ki, hogy mikor Himlerék befejezték munkájukat, összeszedték mindazokat, akiknek nevét, címét a katonai parancsnokság által felvett jegyzőkönyvekből megtudták — a magyar, német, osztrák stb. nemzetiségű foglyokat, átvitték Augsburgba. Itt voltak kb. 3 hétig, amely idő alatt több ízben kihallgatták őket, majd átválogatván, a németeket, a többieket visszahozták Salzburgba, a Landesgericht börtönbe.

Én akkor már dolgozni jártam este 6. 30-tól 12. 30-ig egy amerikai klubba, ahol négyen voltunk alkalmazva magyarok. Véletlenül ugyanis felfedezte a magyar lágert egy amerikai magyar katona, aki bár az USA-ban született, de szülei magyar érzéssel nevelték. Ez a magyar katona a magyar menekült lágerből összesen harminc magyart vitt be dolgozni a zászlóaljhoz. Szerencsések voltunk. Ugyanis a láger minden lakóját, aki nem járt ki dolgozni, kiszállították Glassbachba, ahonnan vagonokba rakták őket, és anélkül, hogy megkérdezték volna, hogy akarnak-e hazamenni, hazaszállították őket. Mint később hallottuk, ezt a szerelvényt orosz sortűz fogadta a magyar határon. A láger megszűnt, s mi, akik dolgozni jártunk, elhelyezkedtünk osztrák családoknál található szállásokra. Én másodmagammal kaptam egy szobát, annál a családnál, akikről emlékezésem elején írtam. **A foglyok sorsáról ebben az időben még semmit sem tudtunk.**

Egy napon egy férfi keresett, akit sem azelőtt, sem azóta nem láttam. Levelet adott át, amely nevemre szólt, de cím nélkül. Megismertem az írást, Omelka Ferenctől jött a levél, s arról értesített, hogy mindnyájan itt vannak a salzburgi Landesgericht börtönben, éheznek rettenetesen és fáznak ... „A többit te már tudod...” — fejezte be Omelka rövid üzenetét. Tudtam, ismertem én Omelkát, tudtam ki nem mondott szavát is. Az illető, aki a levelet hozta, szó nélkül faképnél hagyott, én pedig rohantam a börtön irodába. Itt közölték velem, hogy csak hétfőn, szerdán és pénteken van látogatás, reggel 9-től 11-ig és délután 3-tól 4-ig...

A látogatás az ABC sorrendjében történik, így akit keresek, a kezdőbetűjének sorrendi napján látogathatom meg.

Magyarok Istene! Nekem minden látogatási napra jutott az ABC szerint nem is egy látogatás!

Szálasi Ferenc látogatása pénteki napra esett. Csak rokon kaphatott engedélyt a 3 perces beszélgetésre. A körülmények kényszerítettek hazudni, Szálasi Ferenc tehát a „nagybátyám” lett. Volt néhány „unokabátyám”, „keresztapám”, „bérmaapám”, „mostohaapám” stb. Végül is a börtön tisztviselő fejét csóválva megjegyezte: „...mily szerencse, hogy ilyen népes család, amelynek nagy része börtönben ül, nem sok van a világon”. Az illető talán mosolyt várt a megjegyzésre, azonban minekünk, akik együtt voltunk a szobában hozzátartozók, kicsordult a könnyünk.

Végre megkaptam a beszélgetési engedélyt Szálasi Ferenchez, 3 perc, semmi több. A vasajtónál, mely a fogadószobába vezető kis folyosóra nyílt, egy erélyes, durva alkalmazott állt. Beengedett. Becsapta mögöttem az ajtót. A kis folyosón egy foglár jött velem szemben. Megkérdezte, hogy van-e nálam élelem, mert tilos bevinni, annyit vihetek be csak, amit a 3 perces beszélgetés alatt elfogyaszthat a rab. Mutattam neki, hogy milyen csomag van nálam, összesen két és fél kiló, és az ő számára cigaretta. A foglár szénézett, nem látja-e valaki, és azután elvette tőlem a csomagot, mondván, hogy ezt ő beadja a cellába. Mint később megtudtam, az utolsó grammig mindent beadott mindenkinek pontosan, ha csak a vasajtónál álló durva tisztviselő már a bejövételkor el nem kobozta.

A fogadószobában, a börtön folyosója felől 3 vasrosta-szerű ablak volt. Egyszerre 3 személlyel lehetett beszélni. Nyílt az ajtó a börtön folyosója felől, és a rács mögött előttem állt Szálasi Ferenc. Olyan természetesen, olyan nyugodtan állt a vasrács mögött, Isten tudja milyen jövő előtt, mint ha nem is a rács mögött volna, hanem odahaza engem vendégül fogadna.

— Hol van az édesanyám és szeretteim? — kérdezte az első pillanatban.

— A nagyasszony Bajorországban rekedt — mondtam — a család Mattseeben maradt részét pedig hazaszállították kényszerrel — feleltem.

Megköszönte a felvilágosítást, s arra kért, hogy ezekután, amennyiben módomban van, gondoskodjam róla hetenként tisztasági csomag stb. formájában. S azt kérte, hogyha innen tovább vinnék valahová, ameddig módomban van követni, törődjek vele.

— *Három perc igen rövid* — mondotta —, *azért a jövőben összezsugorított mondatokat közlök és lehetőleg olyan válaszokat várok. Amit magával*

közlök kedves, az mind üzenet lesz, de nemcsak az én híveimnek, hanem minden magyarnak, kérem tehát megjegyezni minden szavamat.

Azt üzenem, hogy az eljövendő nagy időkben mindenki kímélje magát minden bajtól, egymást megérteni igyekezzenek. Kerüljenek minden olyan megnyilvánulást, amely Nemzetünket egy taggal is szegényíthetné. Követőim vegyék le a zöld inget, a jelvényt, ha ezek viselése bajt okozhat számukra. Ha kell, tagadjanak meg engem is, csak nekik bántódásuk ne legyen, vagy ha ezzel a bajtól menekülhetnek...

Milyen aggódó féltéssel kísérté követőinek sorsát, és milyen szeretettel helyezte maga fölé minden magyar érdekét Szálasi Ferenc. Azután arra kért, tőlem telhetően gondoskodjak azokról a foglyokról, akiknek szintén távol van a hozzátartozója.

A szomszéd ablaknál egy szálnalmas külsejű zsidó fiú beszélgetett egy kívülálló hasonló szálnalmas alakkal. Szálasi Ferenc utolsó szavainál átnézett hozzánk. Láta, tudta, hogy zöld ingben, egyenruhában Szálasi Ferenc áll mellette. Arra kérte Szálasi Ferencet, hogy szóljon nekem, hogy a következő alkalommal vigyek be neki is valami élelmiszert. Szálasi Ferenc megértően bólintott reá, s kért, hogy legközelebb gondoljak erre a szerencsétlenre is, mert elhagyott ez is, és éhezik nagyon a börtönben.

Ezt a jelenetet el kellett mondanom, mert ha kihagytam volna, elhallgattam volna Szálasi Ferenc emberi nagyságának egy parányi részét. A zsidó fiú valami közönséges bűn miatt került be a börtönbe, amelyet röviddel dahhauai szabadulása után követett el, rokonai nem voltak a közelben. Dachauai sorstársa volt a látogatója, aki ez alkalommal volt utoljára látogatni, ment vissza Magyarországra.

A salzburgi börtönben a napi élelem — reggel 2 dl barna víz volt, és délután 10 deka kenyér — semmi egyéb! A foglyok súlya lassan a rendes súly alá esett 10, 15–20 kg-mal. A városban élelmiszerhiány volt. Néha feketén lehetett venni kenyérjegyvet, vagy kenyeret, kilógrammonként 100 márkáért. *A foglyok minden található értékét elvitték Himler legényei, párosulva a Schweinitzer — Keresztes-Fischer régi megbízható detektívfőnökének legényeivel, akik sportszerűen üzték a hozzátartozók kifosztását is.* A város és környéke tele volt különböző nemzetiségek menekültjeivel. Az ellátás megszervezése még rendezetlen volt. Akik valahol dolgoztak, kaptak ugyan már élelmiszerjegyvet, de azt beváltani alig lehetett, amit arra adtak, alig volt több a semminél. Amíg tartott a szervezetben az otthonról hozott kalória és vitaminféleség, tűrhetőbb volt a rabok helyzete is a börtönben, de amint

kifogyott, nagyon szenvedtek. Az éhség egyre kínosabb lett. Napi 2 deci barna víz és 10 deka kenyér hosszú heteken át ... a szervezet emésztette önmagát.

Sorra jártam az elérhető távolságban lévő magyarokat, kértem, sírva könyörögtem, hogy az Isten szent nevében, csak egyetlen kocka kenyérjegyet adjanak egy héten egyszer és csak egyetlen egy cigarettáról mondjanak le azok számára, akik a börtönben szenvednek... A börtönben nincsenek pártvezérek, ott csak szenvedő magyarok vannak, tehetetlen emberek, bárkinek adnak, bejuttatom az illetőnek.

A visszaemlékezés hatása alatt alig bírjuk folytatni az írást, még ebből a távlatból is annyira hatása alatt vagyunk annak a közönynek, amely bennünket fogadott. Nemrégiben egyik ilyen közönyös, aki úgy került annak idején, mint a belpoklost szokás, akkori viselkedését azzal akarta takarni, hogy megrágalmazott az emigráció egyik markáns vezetője előtt azzal, hogy személy szerint részt vettem a magyar politikai foglyok hazaszállításában. Nem haragszom rá ezért, mert emberi gyengeségből eredt úgy az akkori, mint a későbbi magatartása.

Az elmúlt évek, teletűzdelve az eseményekkel, még élénkebben állítják eléink azokat az arcokat a rács mögött, akik olyan elhagyatva, egyedül maradtak. *A barátok, ha nem voltak osztályrészesek, nemcsak a börtön tájékat, de még a várost is kerülték. Úgy elhagyták vezéreiket a különböző pártok tagjai, mint amilyen készséggel igyekeztek közülük néhányan feljelenteni azokat, akikről tudtak, s még szabadon voltak.* Hogyan segítettek volna, hogyan adtak volna a foglyok részére valamit...? Tudjuk, sokan a börtönben voltak, sokan hadifogolytáborokban, vagy másképpen voltak akadályozva abban, hogy a foglyokkal együttérzésüket éreztethették volna. De azt is tudjuk, hogy milyen volt azok száma, akiket az emberi gyengeség tartott vissza. Mégis az évek múlásával mennyien akadnak, akik a Mártírok politikai örökségén marakodnak. — Szegény Imrédy Béla, szegény dr. Endre László és sokan mások — de igazán egyedül voltak.

Télt az idő. Egy alkalommal azzal fogadott Szálasi Ferenc, hogy közölték velük, hogy kiadják őket a magyar kormánynak, mint „háborús bűnösöket”.

Ezt mi, akik kívül voltunk, mindannyian tudtuk már, hiszen a rádió több alkalommal és több nyelven bemondta, én azonban a látogatások alkalmával elhallgattam előttük. Most is azt feleltem Szálasi Ferenc szavaira, hogy ez nem valószínű, felmegyek az amerikai Katonai Parancsnokságra,

és ott megérdeklődöm, hogy igaz-e? Helyeselte, de azzal a megjegyzéssel, hogy részéről egészen biztos abban, hogy ez így lesz előbb, vagy utóbb.

Valóban megkérdeztem a Katonai Parancsnokságon, hogy mi lesz a sorsa a magyar foglyoknak, mert hallottuk, hogy kiadni készülnek őket a magyar kormánynak. Az illetékes tisztviselő azt mondta, hogy az amerikai hatóságok nem akarják kiadni sem a magyarokat, sem a többieket, de a magyar kormány s a többi kormányok is követelik őket, a Land Salzburg osztrák katonai parancsnoka is kéri a foglyok eltávolítását. Amerikai állítás szerint Bárdossyt, Szálasi, Imrédyt, Ruszkayt s másokat is kihallgatásra kérnek Nürnbergbe, ahol tanúként lesznek kihallgatva, s azután döntenek, mi legyen velük. Közölte velem a tisztviselő, hogy a magyar kormány részéről e pillanatban is két miniszter, valamint a magyar honvédelmi miniszter tartózkodik Salzburgban, és napok óta követelik a magyar foglyokat.

Amikor később egy rendkívüli engedély alapján folytatott beszélgetés során közöltem Szálasi Ferencel, hogy esetleges kihallgatásra ugyan hazaviszik őket, de az után Nürnbergbe kerülnek ugyancsak kihallgatásra és az után már nem valószínű, hogy ismét kiadják a magyar kormánynak. Keserű mosoly zuhant át az arcán. Az éhségtől kifehéredett, kicserepesedett szája, a lélek tüzetől égő szem látszott csak a rács mögött. A szomszéd ablaknál Endre László beszélt feleségével — harmadik ablaknál Imrédy Béla.

— *Kérem, figyeljen* — szolt Szálasi Ferenc — *minden szót figyeljen, amit most mondok, s ne feledje el!*

Figyeltem, annyira figyeltem, hogy nem is éreztem magam körül a világot, csak őket láttam a három ablaknál...

— *Mi, akik itt vagyunk, mind tudjuk, hogy mi vár reánk. Kivégeznek bennünket otthon, mert ha a mai magyar kormány bennünket egyszer megkap, többet el nem ereszt csak a halál árán* — mondotta egyszerűen. *Mi, akik itt vagyunk, krisztusi erkölcsökre akartunk emelkedettebb és nemzeti életet élő, becsületes emberi társadalmat építeni. Az Igazság elbukott. Természetes következmény, hogy hordozóinak el kell tűnniük. Maga talán túléli ezt az eseményt, azért magára bízom üzenetem, s tudom átadja azt.*

Üzenem minden magyarnak, legyen erős lélekben, bármit hoz az idő... össze ne roppanjon, mert végül is mi győzünk...! *Az Igazság a mi nevünkben, ha már nem leszünk is. Délkelet-Európában győz a magyarok igazsága... ebben a tudatban vagyunk mi erősek itt bent, s várjuk további sorsunkat.*

Endre László nézett át hozzánk, az utolsó szavakat meghallva, odaszólt.

— *Igen kérem, így van... Ezt üzenem én is. Követőimnek adja át mind-
azt, amit Szálasi Ferenc mondott, az én nevemben is.*

A harmadik ablaknál Imrédy Béla hallotta meg Endre László üzenetét és ő is átszólt hozzánk...

— *Üzenem minden magyarnak* — mondotta Imrédy Béla —, *hogy minden párt fölött áll a Nemzet. Ezt tartsa szem előtt minden igaz magyar...*

Szegény Imrédy Béla, falhoz támaszkodva beszélt, a lábán már alig tudott vánszorogni, 40 kg. volt az éhezéstől...!

Szálasi Ferenc folytatta.

— *Örömmel vettem tudomásul, amint az angolszászok itt közölték velem egy kihallgatás után, hogy Budapest védelme során, a mi harcunk tette lehetővé, hogy az orosz haderő a mai helyén áll, s az angolszászok kedvezőbb pozíciót értek el Európában. Elégtétel ez nekem a kiömlött sok magyar vértől...!*

Itt még valamit közölt velem Szálasi Ferenc az előző kihallgatásáról, amelynek feljegyzése ma még korai lenne.

— *Azután azt kérem közölni majd* — folytatta Szálasi Ferenc —, *ha az ideje elérkezik, hogy az új Honfoglalás után olyan államformát alkossanak, ahol a dolgozó rétegek egymás mellett lesznek, egymást kölcsönösen megértik és támogatják, megbecsülik.*

A szavak alatt éreztem, hogy arcomon ömlik a könny végig, be a ruhám gallérján. Amit éreztem, kimondani nem tudom, leírni sem. 1945 szeptember 15-ike volt ezen a napon. Emlékeztem 1940. szeptember 7-re, amikor a szegedi Csillagbörtönből szabadult Szálasi Ferenc. Azon reményemnek adtam kifejezést, hogy innen is olyan szerencsés körülmények között szabadul rövidesen, valamennyi magyarral.

— *Nem, kedves* — mondotta Szálasi Ferenc — *innen nem szabadulunk, ha egyszer kiadnak bennünket. A mai magyar kormány börtönéből a mi útunk az Úristen trónusa elé vezet majd, ahol leborulva kérjük Magyar Népünk szabadságát és boldogulását.*

Valamit akart még mondani, de elvitték őrei. Nem tudom meddig állottam ott, nézve az irányt, amerre elvitték. Szememből egyre folyt a könny. Arra ébredtem, hogy a börtönőr durván arrébb rántott a rácstól, mondván, hogy másnak is kell a hely.

Mikor a legközelebbi alkalommal beszélgetésre mentem, már nem volt a salzburgi börtönben, többedmagával kivitték a várostól pár kilométerre fekvő Glasenbachba, a Camp Marcusba. Itt már nem lehetett szó a foglyok

látogatásáról, vagy gondoskodásukról. Magas, szöges drótkerítés, villanyárammal telítve, vette körül a büntetőtábor. Lőtornyokkal, amelyekből az őrség cél nélkül és ész nélkül nem egyszer lövöldözött arra is, aki véletlenül került a tábor közelébe.

Nem sok idő múlva hazavitték a magyar „háborús bűnösöket”. A többi eseményről már csak a rádióból értesültünk. Készüléken keresztül hallottuk utoljára a **Legigazabb Magyar** szavait. Alig ismertünk a hangjára.

Ma már az egész világ előtt ismeretes az a módszer, ahogyan a kommunista börtönben Mindszenty hercegprímást is megkínózták. Úgy a Mindszenty-perből, mint az azóta otthonról kiszökött magyaroktól tudjuk, hogy Szálasi Ferenc, Bárdossy László, Imrédy Béla, Kassai Ferenc és mind, akiket hazavittek, valamennyi magyar mártír átesett a szörnyű kínzások, különböző injekciók sokaságán. S történt mindez a „magyar nép nevében”!

Szálasi Ferenc az utolsó szó jogán elmondott beszédében megkövette a Magyar Nemzetet azok nevében, akik megbántották — Szálasi Ferenc nevében. Akik felette bíraskodtak, azok közül ma már igen sok itt él közöttünk az emigrációban és féltékenyen vigyáz arra, hogy a Nagy Magyar Mártír neve tisztán ne ragyoghasson az utókor előtt — nehogy az ő szörnyű bűneikre fény derüljön.

Szálasi Ferenc hős volt egy életen át — a mártírhalálig. Porai ma még jeltelen sírban nyugosznak, de az elnyomott Nemzet kegyelettel veszi körül. Emléke pedig minden becsületes magyar lelkében kitörölhetetlenül és örökké él.

Magyarok Istene! Adj csöndes pihenést testének, poraiból — a Hősök és Mártírok poraiból — pedig adj új ezerévet Nemzetünknek.

(1951. április-május)

Kassai Ferenc, a Szálasi-kormány nemzetvédelmi és propaganda
miniszterének búcsúlevele a síralomházból
M. Katonka Máriához:

Martó utcai foglász síralomházaiban
Budapest, 1946. október hó 29.

Kedves jó Mariám!

Életem fonálát legombolygítottam. Végé-
hez értem! - Az utolsó ajnakam magányában
emlékek és gondolatok ritkárnak ál agyamon.
Nekéz körülök válsztanom, melyik kejeje buem-
xatom, mondanivoltom fonálát?

Minden emlékem és gondolatom mervelem
önzefűg a magyar megéység jobb noriát akartó
lörévéseimnek lényegével. - Tehát felesleges vál-
logatnom körülök. Elektvő magatartásomat min-
denkor a magyar dolgozók egyetemes vágyainak
önbudatán deitilálodott rélkidatá határofta meg.

A dolgozó magyarok feusdál - kapitalista
elmjomatásán nem kívülről szemléltem, hanem
mint munkás ember jésere voltam. Személyes
elmjemeim vezettek arra az útra és elhatározásra,
hogy mindelemnek a bátorsággal a dolgozó magyar-
ság jogainak és vágyainak kifejező szolgálatainak
minden áldozatot meghozó előkarcosa legyen. Jél
tudtam, hogy ezzel életemnek nem a nagy olda-
lót válsztottam. Az üldözfték, a menvedés jutott

nak nekem ártálgreniód. Mindezt önbudatál
visellem el és azocialista jomadalmatát jellempő
helytállánál.

Egy buemlével nyik kerete nem alkalmas
arra, hogy egy enter életének küpdelmeit és ammat
történelmi méksegének és nyiksegjénisegének ér-
telmet feltárjain. - Szízen mindezt nem erat as
en személyes ügyem volt. Történelmi erők és sorrok
nyílt nympardon dramatizálták az elmúlt idők
eseményeit. - De különösen neimodra, aki meg-
figgelője lehetél mándekaimnak és őszinte törek-
véseimnek - ismerkedt a legjobban, hogy mi
motivált engem, mikor jésere lettem az elmúlt
idők történéseinek.

Relkiismeretem nyugodt és tiszta. Éjert de-
raisen fogok a pusztasíövek elé állni, hogy meg-
hoppam leguagyobb áldozatomat. - Szízen, hogy
vérem megfogja termékenyíteni a megéj dolgozó
magyarraig életgöktereit és erat előfagja segitmi
vágyainak, a magyar azocializmus kiteljesedését.

Ezt a hitet és meggyöfődeit hagyom
Reid és Rajlasd keresztül mindapolnak, akik
szereket és mindig megsegítetek nekéz küpdelme-
imben.

Máriám! - Kedves Rokonom! - Ne légy
szomorú. Szerelmém, ha éreped igaz szeretetlöl
fakadó kérésorításomat mind azért a solida-

ritásért, amellyel aortától bántatomban is örö-
meimben. Lőgyönöm gondoskodásodat, amit is-
nyomba tetél, hogy elviselehetővé tegyed palaburgi
fogorvosomat. Igén jóleset szerető figyelmeseget.

Kérlek elindasold testvéri üdvözléseket
minden jó barátomnak. Tízennem neki ne eség-
gedjener, mert mind af, ami a jelen mában van
af a mi jövőnkre van.

Ágnesfőrsu meretoe ölellet is kívánom, hogy
megéltetted a minden negény dolgozó magyarok
delmöt. — —

1sten veled! — Gekol.

Kassai Ferenc
volt m. kir. miniszter

M. Katonka Mária 1913—1997

TARTALOMJEGYZÉK

A Kiadó előszava	5
Katonka Mária rövid életrajza	7
Kóborlás a Hajdúságban	10
Augusztus 2-án, rab-városom helyett, magam ünnepelek	17
Hej Debrecen, ha rád emlékezem	22
Ami kimaradt a FÜLEMÜLE DAL-ból	27
Mi és a nagyvilág	33
Halhatatlan magyar szellem	38
Meséljen, édesanyám...!	41
Dr. Ravasz László püspök 80 esztendőse	45
A reformáció emlékünnepe	48
Ki nevelte Zrínyi Miklóst...?	54
Zrínyi Miklós, a szigetvári hős	61
A Dózsa-év végére	64
Szent István napja utáni gondolatok	75
Egy Jókai regény 100 esztendőse születésnapjára	83
Kik voltak Erdély legelső lakói	87
A 750 éves Aranybulla szerepe nemzeti életünkben	96
300 esztendeje, hogy megszűnt a független, szabad király-választó Magyarország	103
Az Aranybulla és a Lateráni Zsinat	112
Szent László király leánya, Piroska — Eiréne — alapította a világ legelső kórházát	126
Örök mécsek I.	132
Örök mécsek II.	146
Örök mécsek III.	152
Örök mécsek IV.	159
Magyar asszonyok és Tormay Cécile emlékére	164
Káldeától Ister-Gamig védelmében	168
Válaszlevél Szilvássy László főszerkesztő úrnak	174
Debrecenről a Niagaráig!	179
Nincs szebb, mint a széthúzás!	186
Történelmi-politikai összefoglaló	191
A fáraó országa és a hét szűk esztendő...!	198
Bizony... Megváltó született	201

Hungarizmus! Turanizmus!	205
Bárdossy László tragikus sorsa	210
Emlékezés 1944 októberére	217
Mit üzent a börtönből Szálasi Ferenc Nemzetvezető?	229
Kassai Ferenc búcsúlevele a siralomházból	242